

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Klaverikunst

Peep Lassmann

Kavas

Tubin, Saar, Eller, Sumera, Kõrvits, Pärt, Messiaen

6.12.2023 – 19.00

EMTA suur saal

SA Postimehe Fondi ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia koostöös sündiv uus kontserdisari „**Klaverikunst**“ toob lavale rahvusvaheliselt tunnustatud klaverikunstnikud, kelle esituses kõlab eri ajastute kaunis ja virtuoosne klaverimuusika. Sarja eesmärgiks on avada publikule klaverikunsti ilu kogu selle mitmekesisuses ja rikkuses, pakkudes võimalust nautida klaverimuusika kuldvarasse kuuluvaid teoseid hinnatud pianistide esituses.

Eduard Tubin (1905–1982)

„Variatsioonid eesti rahvaviisile“ (1944)

Mart Saar (1882–1963)

Prelüüd nr 22 H-duur (1923, pühendatud Liine Paalmanile)

Prelüüd nr 11 B-duur (1920)

Prelüüd nr 3 „Poetico“ (1911)

Heino Eller (1887–1970)

„Kellad“ (1929)

Lepo Sumera (1950–2000)

„Pala aastast 1981“ (1981)

Tõnu Kõrvits (1969)

Variatsioonid teemale „Ma tänan Sind“ (2008)

Arvo Pärt (1935)

„Aliinale“ (1976)

Olivier Messiaen (1908–1992)

Tsükkel „20 pilku Jeesuslapsele“ („Vingt regards sur l'enfant Jésus“, 1944)

I „Isa pilk“ („Regard du Père“)

IV „Neitsi pilk“ („Regard de la Vierge“)

VIII „Kõrguste pilk“ („Regard des hauteurs“)

XIV „Inglite pilk“ („Regard des Anges“)

XV „Jeesuslapse suudlus“ („Le baiser de l'Enfant-Jésus“)

Peep Lassmann (klaver)

Kava esimene pool on pühendatud eesti klaverimuusika tähtteostele. Head muusikat klaverile on eesti heliloojate poolt loodud tunduvalt enam kui ühesse kavasse mahuks ning minu tänane valik lähtub ajast, kus me oleme ja sisetundest, et need teosed ja heliloojad sobivad jõulukuu kontserdi kavva.

Eduard Tubina teose „**Variatsioonid eesti rahvaviisile**“ teema koosneb kahest omavahel ühendatud rahvaviisist, millele on loodud seitse erinevat variatsiooni. Teost ei ole ma oma elus seni esitanud ja tänasel kontserdil kõlav versioon on vastav Tubina käsikirjale, mis erineb küllaltki palju Tubina kogutud teostes ilmunust.

Mart Saare **prelüüdid** on loodud 20. sajandi esimestel aastakümnetel Tartus. Säilinud 28-st prelüüdist tuleb tänasel kontserdil esitusele kolm, milles helilooja on nappide, kujundlike võtetega loonud lummavaid helivärve ja -maalinguid.

Heino Elleri „**Kellad**“ (1929) on loodud samuti Tartus. Väidetavalt on Elleri inspireerinud Tartu Pauluse kiriku kellade helin, häälestatud vastavalt geses, mis kumab läbi kogu pala. Klaveripala „Kellad“ on üks Heino Elleri enim mängitud teos, seda alates trükis ilmumisest 1930. aastal. Tähelepanuväärne ja mõtlik teos on suurejoonelise arendusega ja kulminatsioonis kõiki klaveriregistreid kellahelinaga täitev.

Lepo Sumera „**Pala aastast 1981**“ on tema üks tuntuim ja enim esitatud klaveriteos. Selgelt paika pandud, samas näiliselt vabalt voolava vormiga heliteoses kasvab ühest noodist triller, trillerist heliredel, sellele vastandub kolmkõla. Teos on täis hingestatust, igatsust ja igavikulisust. Sellest palast kasvas välja helilooja esimene sümfoonia.

Tõnu Kõrvitsa **variatsioonid teemale „Ma tänan Sind“** on loodud 2008. aastal minu juubelikontserdiks. Variatsioonide teemaks on vaimulik rahvaviis Pärnu-Jaagupist, mille sõnad on helilooja ära toonud: „Ma tänan Sind, et oled mind, oh Jumal armust hoidnud. Selsamal ööl, et täna veel mind päev on tervelt leidnud...“

Esimese kontserdi poole lõpetab Arvo Pärdi klaveriteos **„Aliinale“**. See on üks miniatuursemaid teoseid kogu Arvo Pärdi loomingus ja samas üks olulisemaid. See sündis 1976. aastal, olles üle mitme aasta esimene teos, millega Pärt pärast pikka loomingulist kriisi taas avalikkuse ette tuli, ning ühtlasi tema esimene *tintinnabuli*-stiilis teos.

Kontserdi teise poole moodustab valik prantsuse helilooja Olivier Messiaeni tsüklist **„20 pilku Jeesuslapsele“** („Vingt Regards sur l'Enfant Jesus“, 1944). „Kakskümmend pilku Jeesuslapsele“ tähistab Olivier Messiaeni teoste seas nn varase loominguperioodi kõrgpunkti. Algne impulss teose loomiseks tuli Maurice Toescalt, kes tellis Messiaenilt 12 lühikest klaveripala saatmaks raadiosaadet, milles esitati Toesca luuletusi Issanda sünnist. Ent peagi kasvas sellest tagasihoidlikust tellimustööst Messiaeni kõige hiiglaslikum klaveritsükkel, mille tervikettekanne kestab üle kahe tunni. Helilooja on ise selle kompositsiooni kohta öelnud: „Rohkem kui üheski mu eelnevas teoses olen ma otsinud siin müstilise armastuse keelt, mis on oma mitmepalgelisuses kord võimas, kord õrn, ja mõnikord brutaalne.“ Messiaen mõtiskleb siin Jeesuse sünniloo üle, ja seda paljude erinevate tegelaste – nii taevaste, maiste, kui ka sümboolsete olevuste (Aeg, Taevas, Vaikus, Täht, Rist) vaatevinklist. Tsükli 20 pala ühendavad kolm läbivat teemat: lihtne akordiline meloodia, mida Messiaen nimetab „Jumala teemaks“, lineaarne „Tähe ja Risti teema“ ning „Akordide teema“ (neljast akordist koosnev järgnevus).

Olen Messiaeni muusikast olnud võlutud sellest hetkest, kui ma rohkem kui 50 aastat tagasi Varssavis viibides leidsin noodipoest mõned tema teosed. Kuna sel ajal ei olnud Messiaeni teoseid praktiliselt võimalik avalikult esitada, siis ilmusid nad minu kontserdikavadesse alles 30 aastat tagasi. Messiaeni muusika kõlab ka tänasel päeval endiselt väga värskelt ja uudselts. „Kakskümmend pilku Jeesuslapsele“ on mängutehniliselt ja ka muusikaliselt interpreedile pööraselt keerukas teos. Täna esitatavate osade hulgas on „Isa pilk“, „Neitsi pilk“, „Pilk taevast“, „Ingli pilk“ ja „Jeesuslapse suudlus“.

Klaveritsükli avaosa „**Isa pilk**“ („Regard du Père“) esitusjuhiseks on helilooja märkinud „väga aeglaselt, müstiliselt, armastusega“. Siin tutvustab ta esmakordselt „Jumala teemat“. Osa juhtlauseks on helilooja pannud Piibli kirjakoha: „Ja Jumal ütles: „See on minu armas poeg, kellest mul on hea meel.““ (Matteuse 3:17).

Neljas osa „**Neitsi pilk**“ („Regard de la Vierge“) kujutab Neitsi Maarjat laulmas lihtsat ja hella häällilaulu Jeesuslapsele. Sellele kontrastiks on keskmises osas kuulda linnulaulu ja kirikukellasid, kuulutades Maarjale Jeesuslapse saatust.

Kaheksas osa „**Kõrguste pilk**“ („Regard des hauteurs“) kannab helilooja saatesõna: „Taevaste vägede auhiilgus laskub hälli juurde nagu lõokese laul“. See on lühike ja küllaltki kiiretempoline osa (*Vif*); Messiaen tsiteerib siin spetsiifiliste lindude laulu, kes on ka partituuris nimeliselt esile toodud: lõoke, ööbik ja musträstas.

„**Inglite pilk**“ („Regard Des Anges“), tsükli XIV osa on jõuline teos, kus üks stroof muudatustega kordub neli korda. On kuulda ingleid mängimas vaskpille ja nende tiibade lõoke. Teose lõpus teatab Jumal inglitele oma plaanist siduda ennast inimesooga, mille peale inglite hämmastus kasvab jõuliselt.

Kontserdi lõpuks kõlab „**Jeesuslapse suudlus**“ („Le baiser de l'Enfant-Jésus“) Helilooja selgitus antud osa kohta on järgnev: „Igal armulaua magab Jeesuslaps meie juures ukse lähedal; seejärel avab ta ukse aeda ja sööstab täisvalgusesse, et meid suudelda... Jumala teema hällilauluna. Uni – aed – käed sirutatud armastuse poole – suudlus – suudluse vari. Mind inspireeris gravüür, mis kujutab Jeesuslast lahkumas. Ema käte vahelt, et suudelda väikest õde Theresat. Kõik see on armulaua, jumaliku armastuse sümbol. Peab armastama, et armuda sellesse süžeesse ja sellesse muusikasse, mis tahaksid olla õrnad nagu taeva süda, ja siin polegi midagi muud.“ „Jeesuslapse suudlus“ on tsüklist enim tuntud ja sageli iseseisvalt soololoona kontserdikavades esitatav lugu.

Peep Lassmann

Peep Lassmann on üks väljapaistvamaid eesti pianiste, keda hinnatakse solisti, ansamblipartneri, pedagoogi ja muusikaelu juhtfiguurina. Aastatel 1992–2017 oli Lassmann Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia rektor ning käesolevalt on ta EMTA professor ning nõukogu liige.

Peep Lassmann andis esimesed soolokontserdid 1969. aastal Tartu Ülikooli aulas ja Estonia kontserdisaalis ning on järgnevate aastakümnete jooksul esinenud solisti ja kammermuusikuna 30 riigis üle maailma. Ta on soleerinud Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Moskva Filharmooniaorkestri, Pärnu Linnaorkestri, Vanemuise orkestri, Läti ja Moldova orkestrite ning mitmete projektkoosseisude ees. Dirigentidest on ta koostööpartneriteks olnud Paavo Berglund, Neeme Järvi, Eri Klas, Nikolai Rabinovitš, Nikolai Aleksejev, Peeter Lilje, Arvo Volmer, Vello Pähn, Paul Mägi, Jüri Alperden, Andres Mustonen, Toomas Vavilov, Juozas Domarkas ja Imants Resnis. Ta on teinud koostööd mitmete Euroopa kammeransamblitega ja tema partneriteks on olnud tuntud muusikud maailma eri paigust (Marianne Boettcher, Aaron Rosand, Yosif Feigelson, Michel Lethiec, Lionel Lhote, David Grimal, Raphael Wallfisch, Mati Palm, Jüri Gerretz jpt). Peep Lassmann on andnud meistikursusi ning osalenud konkursside žüriis paljudes Euroopa, Ameerika ja Aasia riikides.

Peep Lassmanni repertuaaris on 17 klaverikontserti (10 neist on tulnud esitusele koos ERSO-ga nii Eestis kui välismaal), lisaks suur hulk soolo- ja kammerteoseid. Erilisel kohal on Olivier Messiaeni klaverimuusika – Lassmann on olnud teoste „Vingt regards sur l’Enfant Jésus“ ja „Catalogue d’oiseaux“ esmaesitaja Eestis. Samuti on talle oluline eesti heliloojate looming, mida ta on mitmelgi korral esmaettekandele toonud. Lassmann on salvestanud hulgaliselt klaverimuusikat Eesti Raadiotele, samuti Moskva ja Rootsi raadiotele. Tal on ilmunud 6 LP-d (Melodia) ja soolo-CD „Eesti klaverimuusika“ (Eres, 1994). Lisaks on ta koos bassi Mati Palmiga välja andnud CD „Eesti ja itaalia laule esitab Mati Palm“ (Kuldklassika, 2002) ja tema esitusi on ilmunud erinevatel kogumikplaatidel, näiteks Jaan Räätsa

„24 eesti prelüüdi“ *op.* 80 plaadil „24 Marginalien für 2 Klaviere *op.* 68; 24 Estnische Präludien für Klavier *op.* 80“ (Antes, 1996). Peep Lassmann on EV Riigivapi III klassi ja EV Valgetähe IV klassi ordeni kavaler, Eesti Raadio aasta muusik (1989) ning Estonia Seltsi, Eesti Muusikaõpetajate Liidu ja Eesti Klaveriõpetajate ühingu auliige. Ta on pälvinud Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia (1999, 2009) ja Eesti Kultuurkapitali elutööpreemia (2018). 2020. aastal tunnustati Lassmanni Eesti Muusikanõukogu aastapreemiaga kaaluka panuse eest eesti pianismi arengusse.

OOTAME KUULAMA

L 16.12 kell 18.00 / EMTA suur saal / pilet 25/15 € Piletilevist

Jubilate. „Locus amoenus“

René Eespere 70

Maria Valdmaa (sopran), Toomas Vavilov (klarnet), Indrek Vau (trompet)

Tallinna Kammerorkester, dirigent Andres Kaljuste

K 24.01 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet 15 € Piletikeskusest*

Meistrid laval

Soo-Young Lee (klarnet), Miina Laanesaar (viiul), Maila Laidna (klaver)

Kavas Maimets, Widmann, Schoenfield

K 6.02 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet 15 € Piletikeskusest*

Klaverikunst

Marko Martin (klaver)

Kavas Beethoven, Liszt, Brahms

K 17.04 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet 15 € Piletikeskusest*

Klaverikunst

Mihkel Poll (klaver)

Kavas Chopin, Ravel, Bartók

*(üli)õpilased ja pensionärid tasuta

Postimees

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia